

daarmee niet zeggen, dat ik onze jongens het liefst als vliegende woestelingen zie, wél is mijn bedoeling om aanstonds te laten uitkomen, dat meisjes-spelen, meisjes-sport, ja ook meisjes-lichaams-oefeningen een geheel ander karakter dragen, dan die van onze jongens.

Maar daarentegen wil ik er nu reeds op hameren, en als het noodig is, zal ik blijven hameren — dat onze meisjes van 14—18 jaar geen oude juffers zijn. Dat ze lichaamsbeweging noodig hebben en ook behoefte hebben aan ontspanning.

Ik zei daar straks: de tijden zijn veranderd.

Een vijf-en-twintig jaar terug, werd een dame, die het wagen durst te gaan fietsen, op straat uitgescholden en uitgefloten. Men vond zoiets voor een vrouw allermint passend. Thans fietst ieder meisje, dat in het gelukkige bezit is van een rijwiel.

Toen eenige jaren later, de vrouwen en meisjes voor het eerst gymnastiek gingen beoefenen, keek men met minachting neer op dergelijke schepsels. Thans telt het Nederl. Gymnastiekverbond duizenden turnsters.

Weer eenige jaren later zag men meisjes en dames, die het waagden in het openbaar het korfbalspel te beoefenen of te tennissen. Nu schold en jouwde men al niet meer, doch trok alleen een bedenkelijk gezicht. Zoo veranderden de tijden. Maar óók de inzichten.

Men is tot het inzicht gekomen, dat meisjes evengoed als jongens lichaams-oefeningen en lichamelijke ontspanning noodig hebben. Meer en meer is men overtuigd geworden van de noodzakelijkheid eener deugdelijke lichamelijke opvoeding óók voor meisjes. In onze christelijke huisgezinnen begint men er óók reeds zoo over te denken. Doch opmerkelijk is het, dat in onze kringen die overtuiging slechts uiterst langzaam veld wint. Maar wij gaan vooruit.

Dat blijkt reeds hieruit, dat de Redactie van „Meisjesleven” ook een rubriek heeft geopend over sport en spel voor onze meisjes.

Daarover gaan wij dus eens praten.

Wij? — of ik alleen? Neen hoor, jullie net zoo goed als ik. Alleen maar, ik hoop, dat je nu niet meent, dat jullie altijd en allen tegelijk in deze rubriek moogt schrijven — want, dan blijft er voor mij geen ruimte meer over.

Kijk eens. Ik ben van plan over allerlei lichaams-oefeningen te gaan spreken (of beter gezegd, schrijven). Over korfbal, zwemmen, gymnastiek enz., enz. Misschien zullen wij het zelfs over kampeeren hebben. Daarbij is het niet mijn bedoeling om jullie te vervelen met eenige honderden meters saai en droge theoretische beschouwingen. Maar toch zal er zoo nu en dan een welgemeende waarschuwing of goede raad onder door moeten.

Nu zou het kunnen gebeuren, dat je het op een gegeven moment heelemaal niet met me eens bent.

Misschien zal een van de lezeressen zeggen, (zoals de meisjes van 1866): „Neen, lieve vriendinnetjes, ik wenschte liever *zakdoekje leggen* te spelen, want die zoogenaamde lichaams-oefeningen vermoeien mij te veel en maken mij ook zoo ongepast warm.” Nu, tegen zoo'n meisje zou ik zeggen: „Trek dan ook een streng geregen keurslijffe met pofmouwen en een hoepelrokje aan, want je bent uit de oude doos, hoor. Onder de lezeressen van „Meisjesleven” hoor je niet thuis.”

Doch het kon ook zijn, dat je iets niet begreep van een of ander spel, of je zoudt inlichtingen willen hebben over een bepaalden vorm van lichaams-oefeningen, kortom — als je wat te vragen hebt, vraag dan gerust — hoe meer je vraagt, des te leuker vind ik het. En als je dan je vraag bij de Redactie te Nijverdal inzendt, krijg je in het volgend nummer antwoord.

Ik geloof echter, dat wij het nu in zooverre reeds met elkaar eens zijn, dat wij de jongens niet alleen in het genot van flinke en vroolijke lichaams-oefeningen moeten laten, maar dat óók de meisjes op de hoogte moeten komen van sport en spel.

Voor ditmaal echter genoeg. Tot een volgend keer dus!

J. d. V.

— **Stomme zonden**, een waarschuwend woord voor onze jongelieden, door Johanna Breevoort, met een inleidend woord van Dr. A. Dupont, Geneesheer-Directeur „Lozenoord” te Ermelo. Uitgave J. H. Kok te Kampen.

Dit boekje van Johanna Breevoort teekent wel onzen tijd.

In de eerste plaats, omdat het noodig werd geacht. In haar voorwoord zegt de schrijfster: „In den laatsten tijd hoorde ik evenwel menschen, die met de jeugd omgaan, spreken over toestanden van verregaand bederf onder het opgroeiend geslacht, die ten hemel schreien, en mijn voornemen werd er door versterkt.”

Onze tijd heeft dus zulk een „waarschuwend” woord noodig. Helaas!

Nu kunnen we er een struisvogelpolitiek op nahouden en doen, alsof al onze jeugdigen nog rein

en onschuldig zijn, maar daarmee komen we natuurlijk niet verder. Veel beter is het, zooals Johanna Breevoort deed, te waarschuwen en te vermanen.

Daarom ook lazen we bovengenoemd boekje dankbaar gestemd. Immers, 't was geen gemakkelijke taak, die de schrijfster op zich nam en een dankbare taak was het evenmin. 't Was te denken, dat heel veel vingers waarschuwend zouden worden opgeheven en dat velen, o zulke goede en brave menschen, zouden zeggen: Neen, maar, dat gaat ons toch te ver. De dingen zóó bij den naam te noemen, zóó onomwonden er over te spreken, als Johanna Breevoort deed, dat kan er niet mee door.

Toch, dit boekje was niet alleen noodig; een soortgelijke uitgave was ook *mogelijk*; ziedaar nóg een teeken des tijds.

Want we weten het immers wel, *vroeger* werd over de teere dingen, die Johanna Breevoort aanroert, in geen fatsoenlijk gezin gesproken en lectuur er over werd niet geduld.

Nu echter dringt men van verschillende zijden aan op openbaarheid; wil men, dat de jeugdigen, ook wat de sexueele vraagstukken betreft, zullen gewaarschuwd worden en ingelicht en is men tot de overtuiging gekomen, dat zwijgen de zaak slechts erger maakt.

Ook onzen meisjes moet onomwonden de waarheid gezegd. De meisjes uit vroeger tijd bleven meestal thuis, kwamen langen tijd niet onder moeders vleugelen uit, wisten veelal niet, wat verzoeking was.

Ook dat is anders geworden. Duizenden meisjes treden, nog heel jong, reeds als zelfstandigen in het leven op, en ze moeten gestaald worden voor den strijd, die ook hen wacht, als de hartstochten beginnen te werken en roepen om bevrediging.

Nu is het de vraag, wie moet waarschuwen en vermanen. En dan antwoorden we: de ouders, die als natuurlijke opvoeders hier een taak hebben, die niet door een ander kan worden overgenomen. Een vader zal met zijn zonen over deze dingen moeten spreken en een moeder met haar dochters.

Geen ander kan dat doen als zij, wijl geen ander de kinderen zoo kent als zij. Juist als het deze teere dingen betreft, moet gewaarschuwd en vermaand worden naar ieders aard en karakter.

Zoo spreke dan een moeder met haar dochters, zoo teer en kiesch als een moeder alleen dat kan. Natuurlijk wil ook Johanna Breevoort het zoo het liefst, maar zij weet, dat er zooveel ouders zijn, die zwijgen waar ze spreken moeten.

Waarom doen zij dat? Misschien, omdat zij dit zoo het gemakkelijkst vinden, misschien ook, omdat zij niet weten, wát en hoe zij spreken moeten en

dan zijn er ook, die, zelf nooit gewaarschuwd, het waarschuwen ook niet noodig achten.

Al zulke ouders zullen goed doen, het boekje van Johanna Breevoort te lezen. Ze hebben dan in elk geval een goede leidraad, kunnen weglaten en bijvoegen, naarmate zij het voor hun kinderen noodig achten.

Wij wenschen dus dit boekje in de eerste plaats in handen van de ouders.

Nu zijn er ook jeugdigen, die geen ouders meer hebben of die door hun ouders toch nooit vermaand en gewaarschuwd zullen worden.

Voor hen is dit boekje ook. Zij mogen het lezen in een stil oogenblik; zij *moeten* het lezen met heiligen ernst.

Natuurlijk zouden we hier en daar de behandeling van deze teere dingen wel iets anders gewenscht hebben, hadden we ook gaarne sommige dingen nog verzwegen gezien, maar het oefenen van kritiek is gemakkelijk en ten slotte zal er wel nooit een boek komen, dat allen geheel voldoet.

Zeker is, dat ook dit boekje heen wijst naar den Zaligmaker en dat ten slotte de raad gegeven wordt: „Wend u tot den God van uw Doop, den God van uw Belijdenis!”

K.

IV.

De uitvinding van de boekdrukkunst was voor den ouden tijd al een heel ding. Wat kon een geschrift nu gemakkelijk worden vermenigvuldigd, in honderden, als het moest in duizenden exemplaren. Tijd uitwinnen — dat was het groote doel.

En dat is nog het groote doel. Bijna al de verbeteringen, die sedert uitgevonden zijn, hebben ten doel, een steeds grootere snelheid te bereiken, zoodat b.v. van een courant dagelijks tienduizenden exemplaren kunnen verschijnen, in ochtend- en avondeditie.

Tot deze enorme snelheid hebben vooral de zetmachine en de rotatiepers medegewerkt.

Zoo'n zetmachine is een prachuitvinding. Een-vijf-en-twintig jaar geleden dacht men nog, dat zoiets niet zou kunnen bestaan. Het werk van den zetter, die lettertje voor lettertje en teekentje voor teekentje moest uitzoeken en bij elkaar voegen — dit werk was *te* ingewikkeld, dan dat een machine het ooit zou kunnen overnemen.

Maar nu — vijf-en-twintig jaar later — worden alle groote dagbladen en tal van boeken en andere geschriften per machine gezet. Ook „Meisjesleven” geniet de eer, van dit vernuftig uitgedacht toestel gebruik te maken.

Zoo'n zetmachine lijkt veel op een schrijfmachine, met haar vele toetsen, die ieder met een bepaalde letter correspondeeren. Achter dit klavier bevindt zich echter nog een heele machinerie; zoo eenvoudig als een schrijfmachine is ze niet.

De zetter of zetster — want er zitten ook vaak meisjes aan de machine — zit voor het klavier. Boven de toetsen is een klein schuin vlak, waarop de geschreven copy ligt. Bij het neerdrukken van een der toetsen valt uit een schuinstaande doos een lettertje in een zethaak. Een tik op een anderen toets en een andere letter valt er naast, enz., tot de heele regel vol is. Het rinkelen van een belletje waarschuwt den zetter, dat de regel af is, zoodat hij er niet voortdurend naar behoeft te kijken.

Zoo'n regel machinezetsel ziet er echter heel anders uit dan eenzelfde regel handzetsel. De lettertjes zijn er niet dik opgewerkt, maar staan er diep in. Dit komt, omdat de lettertjes van een zetmachine geen eigenlijke lettertjes zijn. Er kan dan ook niet mee gedrukt worden. Maar waar dienen ze dan wel voor?

Zoo gauw een regel vol is, brengt de zetter den zethaak voor een opening, waardoor een straal gesmolten lood gespoten wordt, of lood is het eigenlijk niet, het is een metaalmengsel van dezelfde samenstelling als waaruit de letters voor den handzetter gemaakt worden.

Deze weeke metaal massa dringt dus in de lettervormpjes van den zethaak. Vandaar, dat de lettertjes van de machine eigenlijk gietvormpjes zijn. Een op deze wijze gegoten regel krijgt nu dus lettertjes, die er wel dik opgewerkt zijn en kan dus wel worden afgedrukt.

Een mooi ding van de zetmachine is, dat de zetter niet al de gietvormpjes weer op hun plaats behoeft te brengen. Daar zorgt de machine zelf voor. Het uitelkaar nemen van het zetsel is dus overbodig geworden. Een lange metalen arm pikt al de vormpjes op en brengt een A bij de A's, een B bij de B's, een komma bij de komma's, enz.

Wanneer de courant of het boek afgedrukt is, wordt het zetsel in den loodpot geworpen, om opnieuw gesmolten te worden en straks te dienen voor het afdrukken van een geheel anderen tekst.

De zetmachine werkt verbaasd snel, wel vijf of zes keer zoo vlug als een handzetter.

Toch heeft zij ook bezwaren.

Als een handzetter een verkoeerde letter gezet heeft, wordt dit in den drukproef aangegeven en hij pikt haar er eenvoudig even uit en vervangt haar

door de goede letter. Dit kan echter niet zoo maar bij zetsel van een machine. Een gegoten regel zetsel vormt één geheel, daar is niets meer aan te veranderen. Al is er ook maar één heel klein foutje in, dan moet de geheele regel daardoor toch overgezet worden.

Natuurlijk wordt de fout, die eerst gemaakt was, dan vermeden. Maar hoe gemakkelijk kan het niet gebeuren, dat bij het opnieuw zetten van den geheelen regel op een andere plaats wéér een fout insluipt. Zoo kan men natuurlijk aan den gang blijven en raakt men eigenlijk nooit uitgecorrigeerd.

Er is nog een andere bron van fouten. Ge leest in uw courant het volgende:

Clemenceau wordt geestdriftig door de menigte in een luid en langdurig gejuich in zijn auto, met het presidentieele vaantje getooid, voorrijdt, dan barst opnieuw de menigte in een luid en langdurig gejuich los.

Met groote oogen van verwondering zit ge naar dit orakelschrift te staren, tot ge eindelijk met een veelzeggend gezicht een vinger naar uw voorhoofd brengt.

En toch is de zaak heel eenvoudig.

In de copy stond het volgende te lezen:

Clemenceau wordt geestdriftig door de menigte toegejuicht. Wanneer Wilson in zijn auto, met het presidentieele vaantje getooid, voorrijdt, dan barst opnieuw de menigte in een luid en langdurig gejuich los.

Wat was nu verder het geval?

De zetter greep bij het tikken van het woord *luid* in den voorlaatsten regel mis, en maakte er *huid* van. In de proef werd dit natuurlijk verbeterd en de geheele regel moest overgezet worden. De zetter deed zijn plicht, er was in den nieuwgezetten regel geen enkele fout meer.

Maar wat gebeurde nu?

De tweede en de vijfde regel beginnen allebei met dezelfde woorden: *de menigte*..... Toen nu de zetter den verkeerden regel door den nieuwen wilde vervangen, keek hij, welke regel met *de menigte*..... begon. In plaats van de vijfde, greep hij nu de tweede, en — de heerlijke onzin van hierboven kwam tot stand.

Een nog wonderlijker fout en uiterlijk, nog onbegrijpelijker is het volgende:

Ge leest:

Reuter verneemt, dat de bolsjewiki vordelinsmogl pzeeglomafgz omgeving van Orenburg.